

CUPRINS

<i>Prefață</i> (prof. univ. dr. Vasile Burlui)	15
INTRODUCERE ISTORICĂ	17
PARTEA I	23
I.1. Date generale privind organizarea sistemului nervos vegetativ (Ion Haulică)	23
I.1.1. Relații somato-vegetative centrale	24
I.1.2. Particularități morfo-funcționale extranevraxiale	26
I.1.3. Fibre vegetative nonadrenergice și noncolinergice (enterice) ..	31
I.2. Date de anatomie organo-vegetativă (Horațiu Varlam, Ion Haulică)	33
I.2.1. Centrii și căile vegetative simpatico-parasimpatice intranevraxiale	33
I.2.1.1. Scoarța cerebrală	35
I.2.1.2. Hipotalamusul	37
I.2.1.3. Complexul hipotalamo-hipofizar	40
I.2.1.4. Alte structuri vegetative centrale	43
I.2.1.5. Formația reticulată	46
I.2.1.6. Componenta vegetativă medulară	50
I.2.1.7. Sistemul nervos vegetativ extranevraxial	51
I.2.1.8. Simpaticul laterovertebral	53
I.2.1.9. Simpaticul cervical	54
I.2.1.10. Simpaticul toracic	55
I.2.1.11. Simpaticul lombar	56
I.2.1.12. Simpaticul sacrat	56
I.2.1.13. Simpaticul prevertebral	57
I.2.1.14. Parasimpaticul cranio-sacrat	57
I.2.1.15. Nervul oculomotor comun	57
I.2.1.16. Facialul	58
I.2.1.17. Nervul glosofaringian	58
I.2.1.18. Pneumogastricul (vagul)	58
I.2.1.19. Parasimpaticul sacrat	59
I.2.1.20. Parasimpaticul spinal	60
I.2.1.21. Plexurile prevertebrale	61

I. HAULICĂ

I.2.1.22. Plexul cardiac	62
I.2.1.23. Plexul pulmonar	65
I.2.1.24. Plexul solar	65
I.2.1.25. Plexul hipogastric	66
I.2.1.26. Plexurile viscerale intramurale sau parietale	68
I.2.1.27. Dualitatea inervației vegetative eferente	71
I.2.1.28. Căi vegetative aferente	73
I.2.2. Sistemul nervos enteric (Dan Antohe)	74
I.2.2.1. Istoric	76
I.2.2.2. Dezvoltare	77
I.2.2.3. Organizare funcțională	79
I.2.2.4. Plexul mienteric	79
I.2.2.5. Plexul submucos	80
I.2.2.6. Plexul mucos	80
I.2.2.7. Extensia cranială a plexurilor intramurale	80
I.2.2.8. Structura funcțională a microganglionilor enterici	81
I.2.2.9. Electrofiziologic	81
I.2.2.10. Neuronii motori	82
I.2.2.11. Interneuronii enterici	83
I.2.2.12. Celulele interstițiale Cajal	84
I.2.2.13. Enteroglia	86
I.2.2.14. Organizarea sinaptică	87
I.3. Date sumare privind geneza și conducerea influxului nervos (Ion Haulică)	91
I.3.1. Manifestări electro-chimice ale celulei nervoase	93
I.3.2. Propagarea potențialului de acțiune	93
I.4. Particularități structurale ale articulațiilor sinaptice (Ion Haulică)	101
I.4.1 Formarea sinapselor	101
I.4.2. Histochimia sinaptogenezei	104
I.4.3. Înmugurirea axonală	106
I.4.4. Plasticitatea neuronală și plasticitatea sinaptică	107
I.4.5. Tipuri de sinapse	109
I.4.5.1. Sinapsele chimice	110
I.4.5.2. Sinapse interneuronale	112
I.4.5.3. Sinapse ganglionare	116
I.4.5.4. Sinapse centrale	118
I.4.5.5. Sinapsele asimetrice	119
I.4.5.6. Sinapsele simetrice	120
I.4.5.7. Sinapse neuroimune	120

I.4.6. Relațiile complexelor sinaptice cu celulele gliale	122
I.4.7. Sinapse electrice	123
I.4.8. Structura electronmicroscopică a sinapselor electrice	124
I.4.9. Tipuri de sinapse electrice	125
I.5. Particularități funcționale ale sinapselor (Ion Haulică)	127
I.5.1. Etapele transmiterii sinaptice	127
I.5.1.1. Fenomene presinaptice	129
I.5.1.2. Biosinteza substanțelor mediatoare	131
I.5.1.3. Stocarea substanțelor mediatoare	133
I.5.1.4. Eliberarea mediatorului chimic	134
I.5.1.5. Fenomene postsinaptice	138
I.5.1.6. Receptorii sinaptici	138
I.5.1.7. Recunoașterea și fixarea neurotransmițătorului pe receptor	142
I.5.1.8. Transducția semnalelor sinaptice	143
I.5.1.9. Manifestări electrochimice postsinaptice	145
I.5.1.10 Proprietățile potențialului postsinaptic	147
I.5.1.11. Modalități ale răspunsului neuronal postsinaptic	148
I.5.2. Reacții vegetative ale musculaturii netede	149
I.5.2.1. Modalități de excitare a mușchilor netezi	149
I.5.2.2. Mecanisme hormonale	151
I.5.2.3. Mecanismul contractil al miocitului neted	152
I.5.2.4. Cuplarea excitație-contrație și mecanismul molecular al contracției	152
I.6. Mediația chimică organo-vegetativă (Ion Haulică)	155
I.6.1. Mediația colinergică	158
I.6.2. Mediația monoaminergică	163
I.6.2.1. Catecolamine	163
I.6.3. Funcțiile medulosuprarenalei	171
I.6.4. Dopamina	172
I.6.5. Serotonina	174
I.6.6. Histamina	178
I.6.7. Aminoacizi neurotransmițători	182
I.6.7.1. Aminoacizii excitatori	182
I.6.7.2. Aminoacizii inhibitori	184
I.6.7.3. Neuropeptidele	186
I.6.8. Mediația purinergică	189
I.6.9. Mediația chimică gazoasă	190
I.6.9.1. Monoxidul de azot	190
I.6.9.2. Oxidul de carbon	192
I.6.9.3. Hidroxigenul sulfurat	193

PARTEA A II-A	195
II.1. Reglarea neuromorală a funcțiilor organo-vegetative (Ion Haulică)	195
II.1.1. Arcul reflex vegetativ	195
II.1.2. Dualitatea simpatico-parasimpatică	199
II.1.3. Acțiunile excitatorii și inhibitorii ale stimulării simpatice și parasimpatice	202
II.1.4. Efecte cardiovasculare	204
II.1.5. Efectele stimulării simpatice și parasimpatice la nivel gastrointestinal	205
II.1.6. Efectele stimulării simpatice și parasimpatice asupra altor organe efectoare	205
II.1.7. Rolul integrativ al sistemului nervos vegetativ	209
II.1.8. Rolul homeostazic al sistemului nervos vegetativ	212
II.1.9. Tonusul vegetativ	218
II.2. Reglarea circulației (Ion Haulică)	221
II.2.1. Particularități morfo-funcționale ale inimii	222
II.2.2. Cordul-organ endocrin	228
II.2.3. Reglarea neuromorală a activității inimii	231
II.2.3.1. Reglarea nervoasă	233
II.2.4. Particularități histofiziologice ale vaselor	238
II.2.5. Elemente de hemodinamică vasculară	241
II.2.6. Reglarea umorală a activității cardiovasculare	246
II.2.7. Presiunea arterială și reglarea ei	250
II.2.7.1. Factorii determinanți ai presiunii arteriale	250
II.2.7.2. Reglarea nervoasă	254
II.2.7.3. Reglarea umorală	262
II.2.7.4. Endoteliul vascular – balansul endoteline/NO	268
II.2.7.5. Reglarea circulației pulmonare	270
II.2.7.6. Integrarea reacțiilor nervoase și umorale	273
II.3. Reglarea respirației (Ion Haulică, Daniela Boișteanu)	279
II.3.1. Particularități structurale și funcționale pulmonare	280
II.3.2. Vascularizația plămânului	283
II.3.2.1. Vascularizația nutritivă	283
II.3.2.2. Vascularizația funcțională	284
II.3.3. Inervația plămânului	288
II.3.4. Sistemul de conducte aeriene	289
II.3.5. Mecanica ventilației pulmonare	290
II.3.5.1. Mișcările plămânilor	291
II.3.6. Schimburi gazoase la nivel alveolo-capilar	292
II.3.7. Transportul sanguin al gazelor respiratorii	293

II.3.8. Respirația tisulară	294
II.3.9. Reglarea respirației	295
II.3.9.1. Reglarea nervoasă	296
II.3.9.2. Reglarea umorală	300
II.3.9.3 Controlul chemoreceptor central	300
II.3.9.4. Controlul chemoreceptor periferic	301
II.3.9.5. Alte reflexe care afectează respirația	303
II.3.9.6. Controlul voluntar al respirației	304
II.3.10. Rolul căilor respiratorii superioare	305
II.3.10.1. Controlul vegetativ al căilor aeriene superioare	307
II.3.11. Bronhomotricitatea și reglarea ei	308
II.4. Fiziologia digestiei și reglarea ei (Ion Haulică)	315
II.4.1. Date sumare de anatomie funcțională a aparatului digestiv	317
II.4.1.1. Structura microscopică	319
II.4.1.2. Sistemul nervos enteric	320
II.4.2. Particularități morfo-funcționale al digestiei bucale	322
II.4.2.1. Saliva	322
II.4.2.2. Reglarea secreției salivare	323
II.4.3. Reglarea fenomenelor mecanice ale digestiei bucale	327
II.4.3.1. Masticăția	327
II.4.3.2. Deglutiția	328
II.4.4. Reglarea motilității gastrice	331
II.4.4.1. Reflexul de vomă	334
II.4.5. Reglarea secreției gastrice	335
II.4.5.1. Sucul gastric	335
II.4.5.2. Reglarea hormonală	339
II.4.6. Reglarea secreției intestinale	340
II.4.7. Formarea și compoziția secreției biliare	342
II.4.7.1. Reglarea secreției și motilității biliare	344
II.4.7.2. Reglarea evacuării bilei	346
II.4.8. Secreția pancreatică	347
II.4.8.1. Reglarea secreției pancreatice	350
II.4.9. Particularitățile motilității intestinale	352
II.4.9.1. Reglarea motilității intestinale	355
II.4.9.2. Secreția și motilitatea intestinului gros	357
II.4.9.3. Reglarea funcției secretorii a colonului	357
II.4.9.4. Reglarea funcției motorii a intestinului gros	359
II.4.9.5. Defecația	360

I. HAULICĂ

II.4.10. Reglarea ingestiei de alimente	362
II.4.10.1. Mecanismul de scurtă durată al reglării aportului alimentar	362
II.4.10.2. Alte mecanisme reglatoare ale comportamentului alimentar	365
II.4.10.3. Mecanismul de lungă durată al reglării aportului alimentar	369
II.4.10.4. Reglarea ingestiei de lichide	371
II.5. Reglarea funcțiilor renale și căilor urinare (Ion Haulică)	375
II.5.1. Date sumare de morfofiziologie renală	375
II.5.2. Formarea urinei	377
II.5.3. Inervația rinichiului	381
II.5.4. Reglarea filtrării glomerulare	382
II.5.5. Reglarea reabsorbției tubulare	383
II.5.6. Funcția endocrină a rinichiului	386
II.5.6.1. Renina	386
II.5.6.2. Angiotensina	388
II.5.6.3. Eritropoietina	390
II.5.6.4. Medulina	391
II.5.6.5. Prostaglandine	392
II.5.6.6. Eliberarea de enzime kininogenice	394
II.5.7. Mecanismele hormonale de reglare a funcției renale	395
II.5.7.1. Aldosteronul	396
II.5.7.2. Peptidele natriuretice	398
II.5.7.3. Parathormonul	399
II.5.7.4. Calcitonina	400
II.5.8. Reglarea eliminărilor renale	401
II.5.8.1. Controlul nervos al diurezei	401
II.5.8.2. Controlul endocrin al diurezei	402
II.5.9. Inervația căilor urinare	404
II.5.10. Mecanismele neuroreflexe ale micțiunii	405
II.5.11. Controlul reflexului de micțiune	408
II.6. Funcțiile pielii și reglarea lor (Ion Haulică)	411
II.6.1. Funcția de apărare	411
II.6.2. Funcțiile de secreție și excreție a pielii	412
II.6.3. Controlul secreției sudorale	412
II.7. Reglarea glandelor endocrine (Ion Haulică, Walther Bild)	415
II.7.1. Hipofiza	415
II.7.2. Complexul hipotalamo-hipofizar	417
II.7.3. Hormoni hipofizotropi hipotalamici	417

II.7.4. Hormonii adenohipofizari și reglarea lor	419
II.7.4.1. Reglarea secreției adenohipofizare	420
II.7.4.2. Hormonii retrohipofizari și reglarea lor	428
II.7.4.3. Reglarea hormo nilor corticosuprenali	413
II.7.4.4. Reglarea glandei medulosuprenale	436
II.7.5. Reglarea secreției tiroidiene	437
II.7.6. Reglarea secreției paratiroidiene	440
II.7.6.1. Reglarea secreției de parathormon	441
II.7.6.2. Reglarea calcitoninei	442
II.7.7. Reglarea pancreasului endocrin	443
II.7.7.1. Insulina	443
II.7.7.2. Glucagonul	445
II.7.7.3. Somatostatinul	446
II.7.7.4. Polipeptidul pancreatic	446
II.7.7.5. Reglarea glucozei sanguine	447
II.7.8. Gonadele și reglarea lor	449
II.7.8.1. Funcția exocrină a ovarelor	449
II.7.8.2. Funcția endocrină	449
II.7.8.3. Reglarea secreției ovariene	451
II.7.8.4. Gonadele masculine	452
II.7.8.5. Pubertatea	454
II.7.8.6. Reproducerea	455
II.7.9. Glanda pineală	457
II.7.9.1. Reglarea secreției hormonale pineale	459
II.8. Hormonii locali (Ion Haulică)	461
II.8.1. Monoaminele biogene	461
II.8.1.1. Histamina	461
II.8.1.2. Serotonina	463
II.8.1.3. Dopamina	465
II.8.1.4. Octopamina	466
II.8.2. Hormonii locali peptidici	466
II.8.2.1. Sistemul renină-angiotensină	46
II.8.2.2. Endotelinele	470
II.8.2.3. Bradikinină	471
II.8.3. Hormonii gastrointestinali	472
II.8.3.1. Colecistokinin-pancreozimina	473
II.8.3.2. Secretina	474
II.8.3.3. Polipeptidul vasoactiv intestinal	475
II.8.3.4. Peptidul gastric inhibitor	476
II.8.3.5. Enteroglucagonul	477

I. HAULICĂ

II.8.3.6. Somatostatinul	478
II.8.3.7. Motilinul	479
II.8.3.8. Bombesina	480
II.8.3.9. Urogastrona	481
II.8.3.10. Polipeptidul pancreatic	482
II.8.4. Alte peptide active prezente în tractul gastro-intestinal	483
II.8.4.1. Grelina	483
II.8.4.2. Leptina	484
II.8.4.3. Substanța P	484
II.8.4.4. Neurotensina	486
II.8.4.5. Factorul de creștere nervoasă	486
II.8.4.6. Orexina	487
II.8.5. Opioidele endogene	487
II.8.5.1. Sistemul endorfinergic	488
II.8.6. Hormoni locali lipidici	490
II.8.7. Citokinele	493
II.9. Reglarea temperaturii corporale (Ion Haulică)	495
II.9.1. Variații fiziologice	495
II.9.2. Echilibrul termic	497
II.9.2.1. Termogeneza	497
II.9.2.2. Termoliza	498
II.9.3. Mecanisme termoreglatoare centrale	501
II.9.4. Factorii de apărare contra frigului și căldurii	505
II.10. Controlul adaptării la lumină și distanță (Ion Haulică)	507
II.10.1. Adaptarea la lumină	507
II.10.2. Adaptarea la distanță	509
II.11. Reglări neurovegetative în efort (Ion Haulică)	511
II.11.1. Tipuri de efort fizic	511
II.11.2. Cheltuielile energetice în efort	512
II.11.3. Surse energetice în efort	513
II.11.4. Reacții fiziologice în efort	516
II.11.5. Mecanisme adaptative simpatico-adrenergice	519
II.11.6. Reacții neuroendocrine	520
II.11.7. Limitele adaptabilității fiziologice	521
II.12. Reglări neuroendocrine în stres (Ion Haulică, Walter Bild)	523
II.12.1. Tipuri de stres	525
II.12.2. Baze neurohormonale	526
II.12.3. Mecanisme neuroumonale centrale	529
II.12.4. Dereglări metabolice celulare - Stres oxidativ	531

PARTEA A III-A	535
III.I. Elemente de fiziopatologie vegetativă (Walter Bild)	535
III.I.1. Simptomatologia disfuncțiilor vegetative în funcție de sistemele implicate	536
III.I.2. Afecțiuni vegetative primare (cu etiologie necunoscută)	539
III.I.2.1. Disautonomii acute/subacute	539
III.I.2.2. Afecțiuni vegetative idiopatice cronice	543
III.I.3. Afecțiuni vegetative secundare	546
III.I.3.1. Afecțiuni ereditare	546
III.I.3.2. Afecțiuni metabolice	550
III.I.3.3. Afecțiuni inflamatorii	552
III.I.3.4. Afecțiuni infecțioase	554
III.I.3.5. Afecțiuni neurologice	554
III.I.3.6. Afecțiuni oncologice	557
III.I.4. Afecțiuni iatrogene	558
III.I.4.1. Afecțiuni medicamentoase	558
Bibliografie	561